

Sygn. akt V ACa 652/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Przemysław Kurzawa

Sędziowie: SA Bernard Chazan

SO del. Monika Włodarczyk (spr.)

Protokolant: Małgorzata Samuła

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

rozpoznał sprawę z powództwa Z. K.

przeciwko B. S.

o zapłatę

oraz z powództwa B. S.

przeciwko Z. K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej (powódki wzajemnej)

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 22 września 2016 r., sygn. akt II C 634/16

oddala apelację.

Monika Włodarczyk Przemysław Kurzawa Bernard Chazan

Sygn. akt V ACa 652/17

UZASADNIENIE

Z. K. wniósł o wydanie przeciwko B. S. nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i zobowiązanie pozwanej do zapłaty na jego rzecz kwoty 78.083,23 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty. Po wniesieniu sprzeciwu od nakazu zapłaty przez pozwaną, powód dodatkowo domagał się zasądzenia na jego rzecz kosztów procesu w tym opłaty sądowej od pozwu, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz ostatecznie zmodyfikował datę, od której domagał się zasądzenia odsetek ustawowych określając ją na dzień 4 maja 2016 r., cofając pozew ze zrzeczeniem się roszczenia w zakresie odsetek przed dniem 4 maja 2016 r.

Uzasadniające roszczenie Powód wskazał że wraz z byłą żoną B. S. zaciągnął kredyt na sfinansowanie części kosztów nabycia udziału 5/6 we współwłasności nieruchomości położonej W. przy ulicy (...). Z uwagi na fakt, że w toku postępowania o podział majątku udział w nieruchomości wspólnej został przyznany pozywanej oraz okoliczność, że w okresie od 8 maja 2012 roku do 12 września 2014 roku, w którym nie był współwłaścicielem nieruchomości, spełnił świadczenie w łącznej kwocie 78.083,29 zł wynikające z zaciągniętego kredytu, na podstawie art. 376 § 1 k.c. domaga się zwrotu w/w kwoty na zasadzie regresu.

B. S. wraz ze sprzeciwem od nakazu zapłaty, w którym domagała się oddalenia powództwa, a także zasądzenia na jej rzecz kosztów procesu, wystąpiła również z powództwem wzajemnym domagając się zasądzenia kwoty 12.302 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty, która to kwota przekraczała część wspólnego zobowiązania stron z tytułu kredytu podlegającego spłacie przez powódkę wzajemną/pozwaną do dnia wydania postanowienia częściowego w przedmiocie podziału majątku wspólnego stron oraz kwoty 63.920 zł tytułem zwrotu poniesionych kosztów w związku z wynajmem lokali mieszkalnych celem zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych dla siebie i wspólnych dzieci, w okresie gdy nieruchomość położona w W. przy ulicy (...) była we władaniu Z. K.. W sprzeciwie od nakazu zapłaty podniosła, że kwota dochodzona przez powoda:

a/ była już przedmiotem rozpoznania w postępowaniu o podział majątku wspólnego, która to sprawa została prawomocnie zakończona i korzysta z powagi rzeczy osądzonej;

b/ nie ma podstaw do dochodzenia zwrotu wpłaconych wierzycielowi kwot od drugiego małżonka jeżeli zostały uiszczone przez współdłużnika solidarnego nie będącego właścicielem nieruchomości,

c/ uległa przedawnieniu z uwagi na fakt, że okres przedawnienia wynosi 3 lata.

Na rozprawie powódka wzajemna złożyła również oświadczenie, w którym wskazała że na wypadek uwzględnienia przez Sąd powództwa na rzecz Z. K. przedstawia do potrącenia kwotę 15.000 zł tytułem spłaconych pożyczek oraz kwotę 12.302 zł z tytułu spłaconego kredytu przed 10 listopada 2011 r.

Wyrokiem z dnia 22 września 2016 r. Sąd Okręgowy Warszawa Praga w Warszawie II Wydział Cywilny sygn. akt II C 634/16 w pkt 1 zasądził od pozywanej B. S. na rzecz Z. K. kwotę 78.083,29 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 maja 2016 r. do dnia zapłaty, w pkt 2 oddalił powództwo wzajemne, w pkt 3 zasądził od pozywanej B. S. na rzecz powoda Z. K. kwotę w 6.922 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k. 156).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne:

W dniu 26 maja 2000 r. pomiędzy Z. K. i B. K. obecnie S. a (...) Bank S.A. w Ł. została zawarta umowa o kredyt hipoteczny Locum nr (...) na kwotę 110.000 zł, który był przeznaczony na sfinansowanie części kosztów nabycia udziału 5/6 w nieruchomości położonej W. przy ul. (...).

Przedmiotowy udział został przyznany B. S. postanowieniem częściowym z 11 października 2010 r. sygn. akt I Ns 1403/09 Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie. Ostatecznie postanowieniem z 27 marca 2013 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie zakończył postępowaniem o podział majątku wspólnego, w którym przyznał Z. K. od B. S. kwotę 18.174,89 zł tytułem dopłaty oraz orzekł o kosztach sądowych. Przedmiotowe postanowienie zostało zmienione przez Sąd Okręgowy Warszawa Praga w Warszawie, który postanowieniem z 3 czerwca 2015 r. sygn. akt IV Ca 1150/13 oddalił wniosek Z. K. o zasądzenie od B. S. kwoty 18.174,89 zł tytułem dopłaty a także oddalił apelację co do pkt 2 postanowienia a w pozostałym zakresie odrzucił apelację.

W stosunku do Z. K. Komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie na skutek wniosku z 16 listopada 2012 r., oraz w oparciu o Bankowy Tytuł Egzekucyjny z 17 marca 2006 r. zaopatrzony w klauzulę wykonalności nadaną 5 kwietnia 2006 r. sygn. akt I Co 942/06, prowadził egzekucję w celu zaspokojenia roszczeń (...) Bank (...) S.A., tj. następcy (...) Bank S.A. wynikających z umowy kredytu zawartego 26 maja 2000 r.

Ostatecznie powód zawarł z (...) Bank (...) S.A. 28 grudnia 2012 r. ugodę w sprawie spłaty wymagalnego zadłużenia z tytułu umowy o kredyt, w której zobowiązał się do spłaty zadłużenia w kwocie 67.811,60 zł. W okresie od 10 listopada 2011 r. do 12 września 2014 r. z tytułu spłaty kredytu wspólnie zaciągniętego przez strony postępowania powód wpłacił na konto Banku łącznie kwotę 78.083,27 zł. Na dzień 12 września 2014 r. zadłużenie z tytułu kredytu zostało całkowicie spłacone.

Przedmiotowe okoliczności Sąd ustalił na podstawie dokumentów złożonych do akt sprawy, uznając, iż okoliczności z nich wynikające nie były one przedmiotem sporu.

Dokonując oceny prawnej zgłoszonego roszczenia głównego Sąd uznał, że zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Oceniający przedmiotowe roszczenia Sąd Okręgowy wskazał, że w ramach postępowania o podział majątku wspólnego uwzględniona została tylko czynna wartość nieruchomości położonej w W. przy ulicy (...), przyznanej pozwanej - powódce wzajemnej, tj. wartość po odliczeniu wysokości kredytu (hipoteki). Sąd Okręgowy wskazał, że podziela pogląd Sądu Rejonowego wyrażony w uzasadnieniu postanowienia końcowego z 27 marca 2013 r. sygn. akt I Ns 1403/09, zgodnie z którym skoro udziały we współwłasności nieruchomości wspólnej, przysługujące uprzednio stronom, należą wyłącznie do pozwanej, nie ma żadnego uzasadnienia by powód (pozywany wzajemny) ponosił ciężar spłat kredytu hipotecznego. Zdaniem Sądu skoro powód jako współdłużnik Banku spełnił samodzielnie zobowiązanie na rzecz Banku, to uzyskał prawo do stosownego świadczenia od pozwanej w ramach regresu obejmującego w tym przypadku obowiązek zwrotu kwot zapłaconych z tytułu kredytu w ich pełnej wysokości. Sąd Okręgowy wskazał również że roszczenie powoda wynikające z wpłat dokonanych przez niego po 10 listopada 2011 roku, tj. po uprawomocnieniu się postanowienia częściowego o zniesieniu współwłasności nie wygasło albowiem nie ma do niego zastosowania prekluzyjny skutek, o którym mowa w art. 618 § 3 k.p.c.

Z tych też względów w ocenie Sądu zasadne było zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda dochodzonej kwoty na podstawie art. 376 § 1 k.c.

W zakresie odsetek ustawowych za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zgodnie z żądaniem strony.

W ocenie Sądu jako niezasadne podlegało oddaleniu powództwo wzajemne.

Odwołując się do wcześniej już wskazywanego postępowania o podział majątku wspólnego Sąd podkreślił, że sprawa została prawomocnie zakończona. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na dyspozycję art. 567 § 1 k.p.c., który określa zakres kompetencji Sądu w sprawie o podział majątku wspólnego a do których należy m.in. rozstrzygnięcie w przedmiocie zwrotu wydatków, nakładów i innych świadczeń poczynionych z majątku wspólnego na rzecz majątku osobistego lub odwrotnie. Wskazał również, że z uwagi na treść art. 567 § 3 k.p.c. w sprawach o podział majątku wspólnego stosuje się odpowiednio przepisy o dziale spadku a poprzez art. 688 k.p.c. także przepisy o współwłasności w szczególności art. 618 § 3 k.p.c., który stanowi „swoistą prekluzję” polegającą na wyłączeniu możliwości dochodzenia roszczeń podlegających rozpatrzeniu w postępowaniu działowym i to nawet wówczas kiedy nie zostały one przez stronę w tym postępowaniu zgłoszone. Przedmiotowy skutek obejmuje również roszczenia, które w postępowaniu o podział majątku zostały zgłoszone a ostatecznie nie zostały rozpoznane przez sąd.

Odwołując się do uzasadnień postanowień wydanych w postępowaniu o podział majątku wspólnego Sąd Okręgowy uznał, że pozwana - powódka wzajemna zgłaszała w toku w/w postępowania roszczenia tożsame z ujętymi w pozwie wzajemnym. Wskazując na uzasadnienie postanowienia z 24 października 2008 r. sygn. akt I Ns 75/06 podkreślił, że powódka wzajemna wniosła o „rozliczenie w niniejszym postępowaniu pożyczek od A. W. wysokości 10.000 zł i M. M. w wysokości 5.000 zł” oraz żądała „zwrotu kosztów, czyli odszkodowania w związku z niedopuszczeniem jej do korzystania z nieruchomości przy ul. (...) i poniesienia kosztów związanych z eksploatacją wynajętego lokalu”. Tożsame wnioski w ocenie Sąd Okręgowy należało wyprowadzić również z uzasadnienia postanowienia częściowego z 11 października 2010 r., w którym wskazano, że „uczestniczka B. S. spłaciła na rzecz M. M. kwotę 5.000 zł, zaś na rzecz A. W. kwotę 10.000 zł”, jak również, że „jeżeli chodzi o spłaty kredytu dokonane po ustaniu wspólności ustawowej

małżeńskiej przez uczestniczkę, to podlegają wszystkim one rozliczeniu w toku postępowania”. W postanowieniu końcowym z 27 marca 2013 r. Sąd Rejonowy wskazał, że „uwzględnieniu podlega roszczenie z tytułu kosztów wynajmu lokalu dla niej (powódki wzajemnej) i dla wspólnych małoletnich dzieci w okresie, w którym była pozbawiona możliwości korzystania z nieruchomości przy ul. (...)”, a którego wysokość została określona na kwotę 63.920 zł. Z tych też względów w ocenie Sąd Okręgowy nie budziło wątpliwości, że roszczenia pozywanej (powódki wzajemnej) były zgłoszone w ramach postępowania działowego, przy czym nie wszystkie zostały uwzględnione, niemniej jednak powyższe nie daje możliwość dochodzenia tych roszczeń w innym postępowaniu z uwagi na treść art. 618 § 3 k.p.c.

Rozstrzygnięcie w zakresie kosztów postępowania Sąd oparł na treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., w zw. z art. 109 § 2 k.p.c. ustalając je na kwotę 6.922 zł, na którą składała się opłata od pozwu w wysokości 3.905 zł, wynagrodzenie pełnomocnika wysokości 3.000 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa wysokości 17 zł.

Orzeczenie z 22 września 2016 r. zaskarżyła w całości pozwana/powódka wzajemna apelacją złożoną 4 listopada 2016 r.

W ramach zarzutów podniosła:

a/ obrazę art. 618 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w efekcie rozpoznanie i uwzględnienie powództwa Z. K. pomimo faktu, iż wniosek o zasądzenie od B. S. kwoty spłaconego przez Z. K. kredytu, po dniu 10 listopada 2011 r. był zgłoszony w ramach postępowania o podział majątku;

b/ błędne ustalenie, iż roszczenie powódki o zasądzenie na jej rzecz odszkodowania w związku z niedopuszczeniem jej do korzystania z nieruchomości przy ul. (...) zostało rozpoznane i częściowo uwzględnione w toku postępowania działowego, a tym samym nie podlega rozpoznaniu w niniejszym postępowaniu;

c/ błędne zastosowanie art. 618 § 3 k.p.c. poprzez ustalenie, iż roszczenie powódki o zasądzenie na jej rzecz odszkodowania w związku z niedopuszczeniem jej do korzystania z nieruchomości przy ul. (...) zostało zgłoszone i rozpoznane w postępowaniu działowym a tym samym nie podlega rozpoznaniu w niniejszym postępowaniu;

d/ obrazę art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania podstawy prawnej i uzasadnienia oddalenia żądania zasądzenia kwoty 12.302 zł;

e/ obrazę art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wskazania podstawy prawnej nie uwzględnienia zarzutu potrącenia i przedawnienia;

f/ obrazę art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosków dowodowych pozwanej/powódki wzajemnej w sytuacji gdy przeprowadzenie dowodów, zarówno z dokumentów jak i źródeł osobowych jest istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

Z uwagi na podniesione zarzuty pozwana/powódka wzajemna wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości i w konsekwencji oddalenia powództwa głównego w całości i uwzględnienie powództwa wzajemnego w całości z jednoczesnym zasądzeniem od Z. K. na rzecz B. S. kosztów procesu według norm przepisanych

ewentualnie o:

uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy w całości do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Warszawa Praga w Warszawie z jednoczesnym uwzględnieniem kosztów procesu za obie instancje (k. 181-185).

Powód/ pozwany wzajemny na rozprawie w dniu 25 września 2018 r. wniósł o oddalenie apelacji pozwanej/powódki wzajemnej jako bezzasadnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna, gdyż zaskarżony wyrok jest prawidłowy.

Zakwestionowane rozstrzygnięcie zapadło w wyniku prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, które to ustalenia Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, uznając za zbędne powtarzanie ich w dalszej części uzasadnienia. Również rozważaniom prawnym Sądu Okręgowego, w tym zastosowanym przepisom, dokonanej ich wykładni, a także poczynionej subsumpcji, zasadniczo nie sposób jest zarzucić jakichkolwiek uchybień. Przyznać jednak należy skarżącej, iż w zakresie uzasadnienia wydanego orzeczenia, występują niedostatki albowiem nie sposób odnaleźć w nim argumentacji, która miałaby dotyczyć oddalenia żądania pozwanej/powódki wzajemnej w postaci zasądzenia kwoty 12.302 zł. oraz analizy podniesionego przez nią zarzutu przedawnienia oraz złożonego przez pozwaną oświadczenia o potrąceniu należności w kwocie 12.302 zł i 15.000 zł z roszczeniem dochodzonym przez powoda, co do których konieczne jest uzupełnienie dokonanej oceny.

Mając na uwadze powyższe wskazać należy, iż sąd drugiej instancji, w razie stwierdzenia uchybienia sądu pierwszej instancji polegającego na sporządzeniu uzasadnienia zaskarżonego wyroku z naruszeniem wymagań określonych w art. 328 § 2 k.p.c., ma przede wszystkim obowiązek odpowiedniej sanacji tego uchybienia, w szczególności poprzez uzupełnienie w uzasadnieniu własnego orzeczenia dostrzeżonych braków w ocenie dowodów przeprowadzonych w sprawie przez sąd pierwszej instancji, czy też poprzez uzupełnienie niedostatków w zakresie oceny prawnej ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Odpowiada to nie tylko kontrolnej ale także merytorycznej funkcji sądu apelacyjnego. Dopiero bowiem, gdy uchybienia w sporządzeniu uzasadnienia sądu pierwszej instancji są tak poważne, że uniemożliwiają w całości lub w znacznym zakresie ustalenie, na jakiej podstawie sąd pierwszej instancji poczynił określone ustalenia faktyczne sąd drugiej instancji może uchylić orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania (postanowienie Sądu Najwyższego z 29.09.2017 r. sygn. akt V Cz 61/17 niepubl.).

Podzielając przywołane stanowisko, wskazać należy, iż podniesione powyżej niedostatki uzasadnienia nie uniemożliwiały w niniejszej sprawie dokonania kontroli zapadłego orzeczenia. Ponadto z uwagi na fakt, iż Sąd Apelacyjny jest również Sądem meriti, na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, był zobowiązany do rozpoznania sprawy w ramach podniesionych zarzutów, w tym dokonania oceny prawnej, co zostanie przedstawione w dalszej części uzasadnienia.

Odnosząc się do najdalej idącego zarzutu naruszenia art. 618 § 3 k.p.c. zaznaczyć należy, iż ze względu na charakter zgłoszonych roszczeń oraz relacje stron w jakich zostały zgłoszone, istotną okolicznością był dokonany uprzednio podział majątku wspólnego byłych małżonków Z. K. oraz B. S., a w jego ramach dokonane rozliczenie składników majątku wspólnego, w tym sposób ustalenia wartości nieruchomości, która stanowiła majątek wspólny w postaci udziału 5/6 we współwłasności nieruchomości położonej w W. przy ul. (...). Powyższe jak prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy zostało zrealizowane postanowieniem częściowym Sądu Rejonowego Warszawa Praga-Południe w Warszawie z 11 października 2010 r. wydanym w sprawie I Ns 1403/09, co do którego apelacja została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z 10 listopada 2011 r. sygn. akt IV Ca 602/11 oraz postanowieniem końcowym z 27 marca 2013 r. sygn. akt I Ns 1403/09, zmienionym postanowieniem Sądu Okręgowego Warszawa Praga w Warszawie z 3 czerwca 2015 r. sygn. akt IV Ca 1150/13. Z uwagi na powyższe bezsporne było, iż oceny zgłoszonych roszczeń zgłoszonych przez powoda jak i pozwaną/powódkę wzajemną należało dokonać w kontekście zapisów art. 567 § 3 k.p.c., art. 688 k.p.c. i art. 618 § 3 k.p.c.

Treść art. 567 § 1 k.p.c. wyraźnie stanowi jaki rodzaj spraw podlega rozpoznaniu w ramach podziału majątku wspólnego, które to postępowanie jest wyłączone i jedyne do oceny ich dochodzenia. Postępowanie o podział majątku wspólnego ma charakter kompleksowy tak samo, jak postępowanie o zniesienie współwłasności i o dział spadku, albowiem poza podziałem w znaczeniu ścisłym obejmuje także rozstrzygnięcia o wzajemnych roszczeniach majątkowych. Do w/w dodatkowych żądań podlegających ocenie należy nie tylko domaganie się ustalenia nierównych udziałów, ale również roszczenie o zwrot wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątek osobisty i z majątku osobistego na majątek wspólny (postanowienie Sądu Najwyższego z 1.12.2011 r., I CSK 78/11, niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z 4.4.2012 r., I CSK 323/11, publ. Biuletyn Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 2013 r. nr 7-8). Poza tym, stosując odpowiednio art. 686 k.p.c. byli małżonkowie (małżonkowie) mogą domagać

się rozstrzygnięcia o wzajemnych roszczeniach z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów majątku wspólnego, pobranych pożytków i innych przychodów, poczynionych na ten majątek nakładów i spłacenia obciążających go długów w okresie od ustania wspólności majątkowej do chwili podziału (J.S. Piąkowski, w: J.S. Piąkowski (red.), System prawa rodzinnego, s. 499–503). Do zakresu przedmiotowych roszczeń zalicza się również żądanie współwłaściciela dochodzone od pozostałego współwłaściciela, korzystającego z rzeczy (nieruchomości) wspólnej z naruszeniem art. 206 k.c., w sposób wykluczający jego współposiadanie, wynagrodzenia za korzystanie z tej rzeczy z zachowaniem przesłanek w art. 224 § 2 k.c. lub art. 225 k.c. (uchwała Sądu Najwyższego z 13 marca 2008 r. sygn. akt III CZP 3/08, OSNC z 2009 r. nr 4 poz. 53). Do roszczeń w powyższym zakresie stosuje się odpowiednio przepisy art. 618 § 2 i 3 k.p.c.

Kontynuując poczynione powyżej rozważania dodać wypada, iż orzeczenia wydawane w sprawach o podział masy majątkowej, do jakich należą także orzeczenia w sprawach o podział majątku wspólnego byłych małżonków, muszą dotyczyć całości przedmiotu działu i rozstrzygać o wszystkich zgłoszonych wzajemnych roszczeniach współwłaścicieli, w tym o spłacie wartości udziału na rzecz osoby, której rzeczy nie przyznano, o nakładach z majątku osobistego na majątek wspólny i odwrotnie oraz o dopłatach wyrównujących udział. Wszystkie te rozstrzygnięcia są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie uwarunkowane, stanowią integralną całość i są wzajemnie zależne. Dlatego zasadą jest, że o podziale majątku wspólnego i wszystkich kwestiach ubocznych podlegających rozstrzygnięciu w tym postępowaniu, wskazanych w art. 567 k.p.c., sąd orzeka w postanowieniu kończącym postępowanie w sprawie. Dopuszczalne jest także wydanie postanowienia częściowego, obejmującego tylko niektóre składniki majątku wspólnego. Postanowienie takie musi jednak zawierać całkowite rozstrzygnięcie wszystkich wskazanych wyżej kwestii odnoszących się do dzielonego składnika majątku, a zatem musi zawierać zarówno rozstrzygnięcie o przyznaniu tego składnika jednemu z uczestników, jak i definitywne rozliczenia z tego tytułu (postanowienie Sądu Najwyższego z 17.6.2015 r., I CZ 53/15, Legalis).

Art. 618 § 3 k.p.c. jak prawidłowo wskazał Sąd pierwszej instancji ma charakter przepisu materialnego, statuującego prekluzję roszczeń, które podlegają rozliczeniu w ramach podziału majątku, a które w tym postępowaniu nie zostały zgłoszone lub też zostały zgłoszone ale nierozliczone. Podkreślić także wypada, że charakter w/w postępowań odpowiada zasadzie kompleksowego rozliczenia wzajemnych roszczeń związanych ze składnikiem majątku wspólnego, jego posiadaniem oraz poniesionych nakładów na rzecz wspólną. Po zapadnięciu prawomocnego postanowienia o podziale majątku wspólnego, żadne z w/w roszczeń nie mogą być już dochodzone, chociażby nie były zgłoszone w tym postępowaniu. Na skutek skupienia w/w roszczeń w postępowaniu o podział majątku, stają się one jego elementem i tracą samodzielność w odniesieniu do rozstrzygania o nich (postanowienie Sądu Najwyższego z 27.01.2016 r. sygn. akt III CZP 62/15 niepubl.).

Powyższe regulacje odnoszą się bezspornie do spłaconych do czasu podziału majątku wspólnych zobowiązań (długów) zaciągniętych w czasie trwania wspólności majątkowej, które zostały zużyte na majątek wspólny i spłacone w okresie pomiędzy ustaniem wspólności a podziałem majątku wspólnego, albowiem tak spłacona należność przestaje być długiem a przekształca się w roszczenie o zwrot nakładów na rzecz małżonka, który dokonał zapłaty. Przedmiotowe roszczenie podlega wówczas rozliczeniu na podstawie art. 45 i 46 k.r.o. Przedmiotowej prekluzji nie podlegają natomiast roszczenia, z tytułu długów wspólnych, spłaconych po podziale majątku przez jednego z małżonków - długu ciężącego nadal na obojgu małżonkach jako dłużnikami solidarnych. Mimo bowiem ustania wspólności ustawowej, małżonkowie pozostają nadal dłużnikami osobistymi, a ich sytuację regulują przepisy kodeksu cywilnego o zobowiązaniach solidarnych (postanowienie Sądu Najwyższego z 26.01.2017 r. sygn. akt I CSK 54/16, niepubl.).

Wpisując w powyższe zasady roszczenia zgłoszone przez powoda i odpowiednio powódkę wzajemną, słusznie Sąd Okręgowy uznał, że żądania powoda jako spełnione po podziale składnika majątku, tj. po 10 listopada 2011r., w związku z którym zostało zaciągnięte wspólne zobowiązanie o charakterze solidarnym w postaci kredytu Locum udzielonego na podstawie umowy z 26 maja 2000 r., zawartej przez strony z (...) Bank S.A. w Ł., przeznaczonego na zakup udziału 5/6 nieruchomości położonej w W. przy ul. (...), podlegają rozliczeniu w niniejszym postępowaniu, natomiast roszczenia powódki obejmują należności objęte prekluzją zgodnie z art. 618 § 3 k.p.c. Powyższy skutek dotyczył nie tylko kwoty dochodzonej przez powódkę wzajemną z tytułu braku możliwości korzystania ze wspólnej nieruchomości w okresie od września 2000 r. do 31 maja 2009 r., ale również z tytułu nadpłaconej części kredytu

w kwocie 12.302 zł, która jak wskazuje sama pozwana/powódka wzajemna (okoliczność bezsporna) została spłacona przed uprawomocnieniem się postanowienia częściowego, tj. przed wydaniem postanowienia z 10 listopada 2011 r. W zakresie pierwszej z w/w kwot, tj. należności w wysokości 63.920 zł Sąd Okręgowy w sposób kompleksowy przywołał fragmenty uzasadnień poszczególnych postanowień, w których wskazano, że powódka wzajemna zgłosiła w/w kwotę do rozliczenia, jak również, potwierdzające, iż była ona przedmiotem oceny pod kątem zasadności oraz wysokości (uzasadnienie postanowienia z 10.11.2011 r. k. 58). Powyższe bowiem świadczenia zostały spełnione jeszcze przed podziałem składnika majątku – nieruchomości położonej przy ul. (...) w W., tj. przed dniem 10 listopada 2011 r., przez co możliwość ich dochodzenia, a jednocześnie z uwagi na realizację zasady kompleksowego rozliczenia składników majątku wspólnego, powstała i mogła być realizowana jedynie w postępowaniu o podział majątku wspólnego.

Jak już wskazano powyżej, wbrew stanowisku pozwanej, kwoty, których rozliczenia domaga się powód, z uwagi na ich spłatę po 10 listopada 2011 r. nie podlegały prekluzji wynikającej z art. 618 § 3 k.p.c. Przeszkodę w ich dochodzeniu w niniejszym postępowaniu nie stanowił również fakt, iż kwota w wysokości 7.771,69 zł pobrana przez komornika sądowego w toku postępowania egzekucyjnego oraz kwota 2.500 zł spłacona dobrowolnie w ramach realizacji ugody zawartej przez powoda z Bankiem, zostały zgłoszone przez powoda do rozliczenia w postępowaniu o podział majątku wspólnego, pomimo, iż faktycznie zostały już spełnione po przyznaniu B. S. nieruchomości, na nabycie której został zaciągnięty dług. Co do braku podstaw ich rozliczenia w/w postępowaniu a w rezultacie nie dokonanie powyższego wypowiedział się Sąd Okręgowy Warszawa Praga w Warszawie w uzasadnieniu postanowienia z 3 czerwca 2015 r. sygn. akt IV Ca 1150/13.

Dokonanie spłaty długu wspólnego, po dokonaniu podziału składnika majątku z nim związanego, a co do którego powód nadal z racji jego zaciągnięcia wspólnie z pozwaną, był dłużnikiem solidarnym, nie pozbawiało go prawa do dochodzenia jego zwrotu na zasadzie regresu, tj. zgodnie z art. 376 § 1 k.c. Na powyższe stanowisko, jak wskazał Sąd Okręgowy, powołał się Sąd rozpoznający apelację od postanowienia z 27 marca 2013 r. sygn. akt I Ns 1403/09, w którym odwołano się m.in. do orzeczenia Sądu Najwyższego z 26 października 2011 r. sygn. akt I CSK 41/11, w którym wyraźnie zaznaczono, iż czym innym jest odpowiedzialność osobista byłych małżonków wobec wierzyciela, na którą podział majątku nie ma wpływu, czym innym są natomiast zasady rozliczenia między nimi wydatków z majątku osobistego jednego z małżonków z tytułu wspólnego długu. To natomiast czy powodowi w związku ze spłatą długu wspólnego, dokonaną już po podziale majątku, będzie przysługiwało roszczenie o zapłatę części (czyli ponad udział) czy całości spłaconej kwoty zależy od sposobu ustalenia wartości składnika, który został rozliczony w postępowaniu o podział majątku wspólnego. W ramach przedmiotowego postępowania, nie ulega wątpliwości, iż wartość udziału 5/6 w nieruchomości położonej w W. przy ul. (...) została ustalona po pomniejszeniu o obciążenie rzeczowe, tj. wartość hipoteki. Z uwagi na powyższe powód nie uzyskał z tytułu w/w nieruchomości spłaty przypadającego mu udziału. Ponadto pomimo, iż przestał być dłużnikiem rzeczowym (z tytułu obciążenia hipotecznego), nadal zgodnie z przywołanymi powyżej zapisami pozostał dłużnikiem osobistym, w ramach odpowiedzialności solidarnej z tytułu zaciągniętego wspólnie z byłą żoną zobowiązania kredytowego, z którego środki zostały przeznaczone na zakup w/w nieruchomości. Zastosowanie w/w metody ustalenia czystej wartości majątku wspólnego, jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy, skutkowało uznaniem, że w ramach rozliczeń regresowych, treść łączącego ich stosunku prawnego ukształtowanego m.in. na skutek przyznania pozwanej przedmiotowej nieruchomości, przysługuje mu prawo do dochodzenia całości spłaconej kwoty a nie jedynie jej części odpowiadającej udziałowi 1/2. Odmienne zasady rozliczenia długu spłaconego po podziale majątku wspólnego występowałyby gdyby do rozliczenia tegoż składnika, z którym związany jest dług, została przyjęta jego wartość rynkowa bez pomniejszenia o związane z nim obciążenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 26.01.2017 r. sygn. akt I CSK 54/16). Taka jednak sytuacja nie miała miejsca w postępowaniu o podział majątku wspólnego.

Z uwagi na powyższe podniesiony przez pozwaną/powódkę wzajemną zarzut naruszenia art. 618 k.p.c. należało uznać za bezzasadny.

Jak wskazano powyżej, w toku postępowania przez Sądem Apelacyjnym dopuszczalne jest uzupełnienie oceny prawnej, jeżeli takie niedostatki zostały wskazane w ramach zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., a które w

niniejszym postępowaniu zostały powołane w kontekście braku wskazania podstawy prawnej nieuwzględnienia zarzutu potrącenia i przedawnienia.

Odnosząc się do przywołanych zarzutów wskazać należy, iż nie podważają one zasadności roszczenia powoda przez co nie mogły wywrzeć skutku w postaci zmiany czy uchylecia zaskarżonego orzeczenia ani w części ani w całości.

Odnosnie złożonego oświadczenia o potrąceniu zaznaczyć należy, iż powódka wzajemna nie wykazała aby faktycznie doszło do spełnienia przesłanek z art. 498 k.c., do których należy m.in. objęcie w/w oświadczeniem wierzytelność, która może być dochodzona przed sądem. Warunkiem skutecznego potrącenia jest bowiem wymagalność wierzytelności zgłoszonej do potrącenia, oraz możliwość jej dochodzenia przed sądem lub przed innym organem państwowym. Wskazując na argumentację uzasadniającą wymaganie zaskarżalności wierzytelności potrącającego w doktrynie powołano się na egzekucyjną funkcję potrącenia. Skoro bowiem przez dokonanie jednostronnej czynności prawnej wierzyciel umarza swą wierzytelność oraz wierzytelność drugiej strony, to z jego punktu widzenia potrącenie jest niejako samodzielną egzekucją jego wierzytelności z wierzytelnością, której jest dłużnikiem.

Oceniając zgłoszone przez pozwaną/powódkę wzajemną wierzytelności do potrącenia, które w zakresie kwoty 12.302 zł odpowiadały kwocie kredytu spłaconej przez pozwaną ponad jej udział przed 10 listopada 2011 r. a w zakresie kwoty 15.000 zł pożyczkom spłaconym przez pozwaną również przed dniem 10 listopada 2011 r., z uwagi na prekluzję wynikającą z art. 618 § 3 k.p.c., nie można było przypisać im wymogu w postaci dochodzenia przed sądem. Nie powielając poczynionych już uprzednio rozważań wskazać jedynie należy, że przedmiotowe kwoty jako nakłady podlegały rozliczeniu zgodnie z art. 567 § 1 k.p.c. w ramach postępowania o podział majątku wspólnego. Jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, ich nie zgłoszenie lub też ich zgłoszenie ale nierozliczenie przez Sąd w ramach w/w postępowania, skutkuje niedopuszczalnością ich dochodzenia w toku innego postępowania sądowego, zainicjowanego po prawomocnym zakończeniu sprawy o podział majątku wspólnego. Dodać również wypada, że o ile pozwana w toku postępowania o podział majątku wspólnego nie zgłosiła do rozliczenia kwoty 12.302 zł o tyle nie ulega wątpliwości, iż spłacone pożyczki w kwocie 15.000 zł. były już przedmiotem oceny. Zostały one bezspornie zgłoszone w sprawie o podział majątku i odpowiadały pożyczce w kwocie 5.000 zł. zaciągniętej na remont domu przy ul. (...) u M. M., która to kwota została spłacona ze środków przekazanych pozwanej przez jej matkę oraz pożyczka w kwocie 10.000 zł. u A. W., która to na datę orzekania po raz pierwszy (postanowienie z 24 października 2008 r.) została przez pozwaną spłacona w wysokości 4.000 zł. (str. 2 i 5, 10, 12 i 13 i 14 uzasadnienia postanowienia z dnia 24 października 2008 r. k. 26-38). Już wówczas pozwana domagała się rozliczenia w/w kwot jako nakład na majątek wspólny co obligowało sąd do dokonania ich oceny. Ponadto przedmiotowe kwoty zostały ujęte w postanowieniu z dnia 11 października 2010 r. sygn. akt I Ns 1403/09 - w sentencji w pkt III jako nakłady 5.000 zł. i 10.000 zł. Ostatecznie pozwana jeszcze przed datą postanowienia częściowego z 11 października 2010 r. spłaciła całą pożyczkę w wysokości 10.000 zł, która to kwota była przedmiotem rozliczeń w toku w/w postępowania (k. 52). Jak już wskazano, w toku w/w postępowania o podział majątku podlegały zgłoszeniu również kwoty z tytułu nadpłaconego udziału w kredycie. Pomimo nie przedstawienia ich do rozliczenia w podziale majątku, przedmiotowe roszczenie podlega prekluzji i nie ma możliwości jego dochodzenia.

Odnosząc się do zarzutu przedawnienia – zaznaczyć należy, iż roszczenia dochodzone zgodnie z art. 376 § 1 k.c. podlegają przedawnieniu na zasadach ogólnych a zatem odpowiednio w terminach wynikających z art. 118 k.c. Z uwagi na powyższe wobec braku podstaw do przyznania zgłoszonemu przez powoda roszczeniu, charakteru okresowego czy związanego z działalnością gospodarczą, przedmiotowe żądania ulegały przedawnieniu w terminie 10 lat. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym stało się ono wymagalne (art. 120 § 1 k.c.), tj. zazwyczaj z chwilą, gdy dłużnik żądający regresu mógł wezwać zobowiązanego do zaspokojenia roszczenia regresowego (art. 455 k.c.), co może nastąpić nie wcześniej niż po spełnieniu świadczenia przez dłużnika żądającego regresu. Dodać również należy, iż przedawnienie to jest niezależne od terminu przedawnienia roszczenia wierzyciela wobec dłużników. Jak ustalili zatem Sąd Okręgowy należności, których dochodzi powód zostały przez niego zapłacone w okresie od 10 listopada 2011 r. do 12 września 2014 r., co wynika również z zaświadczenia wystawionego 19 września 2014 r. przez (...) Bank

(...) S.A. w G. (k. 76). Z uwagi na powyższe na dzień złożenia pozwu - 8 października 2015 r., przedmiotowe roszczenie, zgodnie z powołanymi powyżej regulacjami, nie uległo przedawnieniu.

Również pomimo zgłoszonego przez pozwaną zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. w przedmiocie naruszenia art. 227 k.p.c. Sąd nie znalazł podstaw do jego uwzględnienia.

Wskazać należy, iż o skuteczności powyższego zarzutu można mówić tylko wówczas gdy decyzja o oddaleniu wniosku dowodowego została podjęta pomimo, iż okoliczności, na jakie dowody powołano, nie zostały wyjaśnione zgodnie z twierdzeniami strony, która dowód zgłosiła (por. postanowienie SN z dnia 12.01.2005 r., sygn. I CK 451/04 niepubl.). Z powyższego należy zatem wyprowadzić dwie tezy, a mianowicie pierwszą, iż wniosek musi zgłosić strona postępowania a drugą, iż wniosek ten zmierza do ustalenia okoliczności istotnych dla rozpoznania sprawy.

Mając na uwadze powyższe podnieść należy, iż ze względu na złożone do akt dokumenty w postaci orzeczeń oraz uzasadnień postanowień wydanych w toku postępowania o podział majątku wspólnego, jak również zaświadczenie z 19 września 2014 r. wystawione przez (...) Bank (...) S.A. i umowę kredytu, Sąd uznał, iż w/w materiał dowodowy pozwala na ustalenie okoliczności istotnych dla rozpoznania sprawy. Powyższe stanowisko, uwzględniając również podstawę prawną dochodzonych roszczeń oraz treść art. 618 § 3 k.p.c. należało w całości podzielić. Dodać jedynie należy, iż zgłoszone przez stronę pozwaną dowody z przesłuchania stron, mają charakter subsydiarny przez co nie podlegają obligatoryjnie przeprowadzeniu a ocena w w/w zakresie została pozostawiona Sądowi orzekającemu w sprawie. W świetle przywołanych powyżej kwestii, którymi kierował się Sąd oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, decyzję w przedmiocie oddalenia wniosku o przesłuchanie stron na okoliczność ustalenia, że strony zaciągnęły kredyt na zakup nieruchomości, strony wspólnie spłaciły kredyt, powód i pozwana zgłaszali do rozliczenia w postępowaniu o podział majątku spłacony kredyt, należało uznać za słuszną albowiem teza w/w dowodu obejmowała fakty wynikające i możliwe do ustalenia na podstawie złożonych dokumentów.

Również, jak zasadnie na rozprawie zwrócił uwagę Sąd Okręgowy, procedura cywilna nie zna dowodu z akt sprawy. Skuteczne zatem zgłoszenie dowodu wymagało wskazania z jakich dokumentów strona pozwana domaga się dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu. Niezależnie od powyższego podkreślić wypada, iż po stronie pozwanej nie istniały przeszkody w zapoznaniu się z aktami, których dołączenia domagała się w sprzeczności od nakazu zapłaty i w pozwie wzajemnym, skoro była stroną w/w postępowań. Tym samym dbając prawidłowo o swoje interesy pozwana/powódka wzajemna składając sprzeciw oraz pozew wzajemny powinna już do w/w pism procesowych dołączyć kopie dokumentów z akta postępowania o podział majątku, z których domagała się przeprowadzenia dowodu, z uwagi na treść art. 207 § 6 k.p.c.

Reasumując powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zarzuty podniesione przez pozwaną z przyczyn wskazanych powyżej nie mogły skutkować zmianą ani uchyleciem zaskarżonego orzeczenia, wobec czego zgodnie z art. 385 k.p.c. apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Monika Włodarczyk Przemysław Kurzawa Bernard Chazan